פרשת תצוה – שמירת הלשון

{כח, לא} וְעָשִׂיתָ אֶת-מְעִיל הָאֵפֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: {לב} וְהָיָה פִי-רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה-לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ: {לג} וְעָשִׂיתָ עַל-שׁוּלָיו רִמֹּנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל-שׁוּלָיו סָבִיב וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: {לד} פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל-שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב: {לה} וְהָיָה עַל-אַהֲרֹן לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת:

בפרשתנו מוזכרת פרשת בגדי כהונה בסמוך לקרבנות המילואים שנצטוו אהרון ובניו להקריב בתחילת עבודתם במשכן. עיי בגמרא בזבחים פח: וכיתבו מה לומדים מסמיכות שתי הפרשיות

_____

_____

על מה מכפר המעיל ומדוע (עיינו גם בפירוש רש"י)?_____

_____

חומרת חטא לשון הרע:

עיינו במקורות הבאים וכיתבו ליד כל אחד את החומרה של הח שכתובה בו: תענית ח.

שנאמר מקנה אף על עולה [ה] אמר ר"ל מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרים לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ואין [ג] יתרון לבעל הלשון אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם

יא תענית תלמוד בבלי עמוד מס 26הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

וקונדה שהעמידו עדותן: ונגומה

מהללאל אומר שבעים ושנים [ג] ואמר רבי עיניני בר ששון [ד] למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דם שנאמר [ב] וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם מכנסים [ה] מכפרת על גילוי עריות שנאמר [ג] ועשה להם מכנסי בד [ו] [לכסות (את) בשר ערוה] מצנפת מכפרת על גסי הרוח מנין אמר רבי חנינא יבא דבר שבגובה ויכפר על גובה אבנט מכפר על הרהור הלב [ד] היכא דאיתיה חושן מכפר על הדינין שנא' [ד] ועשית חושן משפט אפוד מכפר על עבודת כוכבים שנאמר [ה] אין אפוד ותרפים מעיל מכפר על לשון הרע מנין א"ר חנינא יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע וציץ מכפר על עזות פנים בציץ כתיב [ו] והיה על מצח אהרן ובעזות פנים כתיב [ז] ומצח אשה זונה היה לך איני והא"ר יהושע בן לוי שני

ב זבחים תלמוד בבלי עמוד מס 187הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ערכין טו:

לך לשון רמיה [ד] [ג] אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא [א] כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר שנאמר [ו] אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו [ג] ואמר ר' [ה] יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו שנאמר [ז] מלשני בסתר רעהו אותו אצמית וכתיב התם [ה] לצמיתות ומתרגמינן לחלוטין [ד] ותנן [ב] אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה [ו] אמר ריש לקיש מאי דכתיב [ט] זאת תהיה תורת המצורע זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע [ה] ואמר ריש

לו ערכין תלמוד בבלי עמוד מס 41הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

וכי מה יתרון לבעל הלשון ואמר ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל עונות עד לשמים שנאמר [ב] שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן כתיב הכא אותו אצמית וכתיב התם [ד] צמתו בבור חיי וידו אבן בי ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תיקרי אותו לא אוכל אלא אתו לא אוכל ואיכא דמתני

לו ערכין תלמוד בבלי עמוד מס 41הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הבעלים חבי חומרה חגמה נחו ניסנה בישא חשיבא ל"א שאם באו הבעלים ואמרו למה אמרת כן לא חזרתי בי לאמר לא אמרתי אלא בפניהם הודיתי: דמיתאמרא

_____

_____

ראו בגמרא שם וכיתבו מדוע חמור כל כך עוון לה"ר?

_____

מפקא במערבא אמרי לשון תליתאי [ה] קטיל תליתאי הורג [ט] (א) למספרו ולמקבלו (ג) ולאומרו א"ר חמא ברבי חנינא מאי דכתיב [ו] מות וחיים ביד לשון וכי יש יד ללשון לומר לך מה יד ממיתה אף לשון ממיתה אי מה יד אינה ממיתה אלא בסמוך לה אף לשון אינה ממיתה אלא בסמוך לה ת"ל חץ שחוט לשונם אי מה חץ עד ארבעים וחמשים אמה אף לשון עד ארבעים וחמשים אמה תלמוד לומר שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ וכי מאחר דכתיב שתו בשמים פיהם חץ שחוט לשונם למה לי הא קמשמע לן דקטיל כחץ וכי מאחר דכתיב

לו ערכין תלמוד בבלי עמוד מס 41הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פירושי מילים: במערבא – בארץ ישראל. תליתאי - שלושה

למדנו על חומרת החטא ולמדנו שמעיל הכה"ג מכפר על חטא זה. בדברי המפרשים רואים שגם בפרטי וחלקי המעיל הדבר נעשה באופן מכוון שיתאים ללימודים הקשורים לחטא לשון הרע. נלמד חלק מהם להלן:

ראו בדברי ה"כלי יקר" מה מלמדת אותנו עשיית המעיל מצבע תכלת דוקא? (הרחב!)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ה"חפץ חיים" בספרו "שמירת הלשון" כותב הסבר נוסף לדבר:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ראו בדברי בעל הטורים (והמקבילים משמאל) מה רומזת עשיית השפה במעיל?

_____

_____

_____

_____

בעל העקדה מסביר את הרמז בפעמוני המעיל שיש בין פעמון לפעמון של זהב רימון תכלת מבד מהם שלשת הרמזים?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

באלשיך הקדוש מבאר את עניינו של הפסוק האחרון ומה הוא מלמד אותנו. קיראו את דבריו והסבירו בכתב:

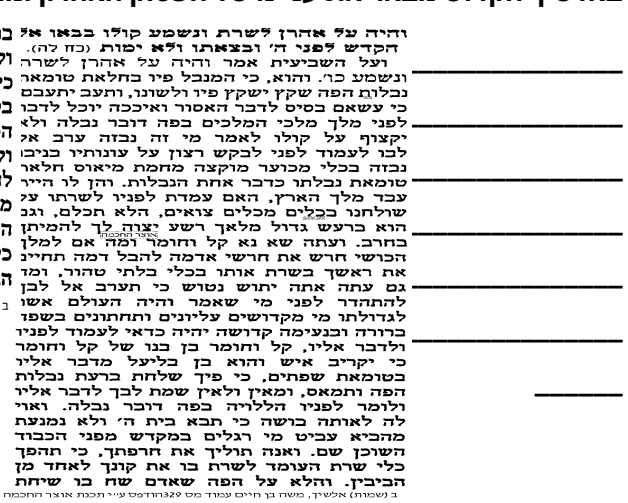

והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל
הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות (כח לה).
ועל השביעית אמר והיה על אהרן לשרת
ונשמע כו'. והוא, כי המנבל פיו בחלאת טומאה
נבלות הפה שקץ ישקץ פיו ולשונו, ותעב יתעבם
כי עשאם בסיס לדבר האסור ואיככה יוכל לדבו
לפני מלך מלכי המלכים בפה דובר נבלה ולא
יקצוף על קולו לאמר מי זה נבזה ערב אל
לבו לעמוד לפני לבקש רצון על עונותיו בניבו
נבזה בכלי מכוער מוקצה מחמת מיאוס חלאר
טומאת נבלתו כדבר אחת הנבלות. והן לו היה
עבד מלך הארץ, האם עמדת לפניו לשרתו ע
שולחנו בכלים מכלים צואים, הלא תכלם, וגב
הוא ברעש גדול מלאך רשע יצוה לך להמיתן
בחרב. ועתה שא נא קל וחומר ומה אם למלן
הכושי חרש את חרשי אדמה להבל דמה תחיינ
את ראשך בשרת אותו בכלי בלתי טהור, ומד
גם עתה אתה יתוש נטוש כי תערב אל לבן
להתהדר לפני מי שאמר והיה העולם אשו
לגדולתו מי מקדושים עליונים ותחתונים בשפד
ברורה ובנעימה קדושה יהיה כדאי לעמוד לפניו
ולדבר אליו, קל וחומר בן בנו של קל וחומר
כי יקריב איש והוא בן בליעל מדבר אליו
בטומאת שפתים, כי פיך שלחת ברעת נבלות
הפה ותמאס, ומאין ולאין שמת לבך לדבר אליו
ולומר לפניו הללויה בפה דובר נבלה. ואוי
לה לאותה ברשה כי תבא בית ה' ולא נמנעת
מהביא עביט מי רגלים במקדש מפני הכבוד
השוכן שם. ואנה תוליך את חרפתך, כי תהפ
כלי שרת העומד לשרת בו את קונך לאחד מן
הביבין. והלא על הפה שאדם שח בו שיחת

ב (שמות) אלשיך, משה בן חיים עמוד מס 329הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ברורה ובנעימה קדושה יהיה כדאי לעמוד לפנ
ולדבר אליו, קל וחומר בן בנו של קל וחומ
כי יקריב איש והוא בן בליעל מדבר אל
בטומאת שפתים, כי פיך שלחת ברעת נבלו
הפה ותמאס, ומאין ולאין שמת לבך לדבר אל
ולומר לפניו הלליה בפה דובר נבלה. וא
לה לאותה בושה כי תבא בית ה', ולא נמנע
מהביא עביט מי רגלים במקדש מפני הכבו
השוכן שם. ואנה תוליך את חרפתך, כי תהפ
כלי שרת העומד לשרת בו את קונך לאחד נ
הביבין. והלא על הפה שאדם שח בו שיח

ב (שמות) אלשיך, משה בן חיים עמוד מס 329הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הנה הורו ז"ל כי כאשר ניב לשון למלוכה. האיש משרת לו לטוב ולא חטא בו אז יהיו לרצון אמרי פיו בכל עת אשר יבא אל המלך הקדוש לבקש מלפניו. והן זאת תרמוז תורתנו באמור והיה על אהרן וכו', לומר כי כאשר הדבור שהוא נמשל אל המעיל שנדברנו בו יהיו על אהרן לשרת שהוא לשרת בו את ה', ולא למה שהוא הפכו, אז ונשמע קולו בתפלתו בבואו אל הקדש לדבר אתו יתברך. מה שאין כן אם יתהפך חלילה.

ב (שמות) אלשיך, משה בן חיים עמוד מס 329הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לסיכום: למדנו על חומרת חטא לשון הרע ועל הדרכים להשמר מחטא זה וכן על חשיבות הדבר להיות בעלי לשון טהורה שבה נוכל לפנות אל ה' בדברי תורה וקדושה